

28/2006 GOMENDIOA, ABENDUAREN 27^{KOA}, EUSKO JAURLARITZAREN KULTURA SAILARI EGINA, DONOSTIAKO GAS FABRIKA ZAHARREAN KALIFIKATURIKO ONDASUNAK EZARRITA DAUDEN BABES-IRIZPIDEEI JARRAIKI GORDEKO DIRELA BERMA DEZAN.

Aurrekariak

1. Adierazitako erakundeak Arartekora jo zuen bere kezka agertzeko Donostiako Udalaren aurreikuspenen gainean –egun, hura da Gas Fabrikako instalazioetan kokaturiko instalazioen jabea–. Antza, udaleko zentral elektrikoaren eraikinaren eta gasomotorraren egungo kokapenak aldarazi nahi ziren.

Elementu horiek espresuki jaso zituen Eusko Jaurlaritzak abenduaren 10eko 290/2002 Dekretuan ezarritako babes erregimenaren baitan. Ondorioz, kultura-ondasun gisa kalifikatu ziren, monumentu mailan, Udal Fabrikan kokaturiko gasometroa eta gasomotorra.

Halaber, ondare eta kultura balioko elementu horiek babesteko beharra Donostiako Udalak berretsi du udaleko planeamenduan, Hiri Antolamendurako Egitamu Orokorraren (HAEO) aldarazpenarenarekin –Gipuzkoako Foru Aldundiak 1999ko maiatzaren 11n behin betiko onarturikoa–. Une horretatik aurrera, gasometroa, gasomotorra eta zentral elektrikoaren eraikina gprdetzeko betebeharra erantsi zen, Eusko Jaurlaritzak kultura-ondasuntzat behin behineko kalifikaturiko elementuak baitira. Horrekin batera, udalak multzo berean kokaturiko bulego eraikina babesteko borondatea ere zehaztu zen. Planeamenduak beharrezkoa dela dio elementu horien babesa eta jarduketa esparru horretan kokatuko den ikastetxe berriaren kokapena bateratzea. Halaber, ekimen publikoko 500 etxebizitza eraikitzea aurreikusi zen. Ondorenean, HAEOa aldarazi egin zen –2005eko uztailaren 26an–, eta horren xedea etxebizitza kopurua 584ra igotzea izan zen (Basozabaleko eremuan babes ofizialeko etxebizitzaren parametroekin betetzeko). Edonola ere, lehen adierazitako antolamendu irizpideak mantendu egin ziren.

Zentzu horretan, HAEOaren azken aldarazpenak AM 09 Morlans Beherako eremuaren Barne Erreformatarako Plan Berezia (BEPB) jaso zuen eranskinen

–behin betiko onartua 2003ko urtarrilaren 13an–. Garapen plan horrek bulego eraikinaren eta zentral elektrikoaren sendotzea mantentzen ditu, eremu horretako hirigintza antolamenduko irizpide gisa. Gasomotorra eta gasometroa ere antolamendu berrian gorde beharreko elementutzat ezartzen dira, balio kultural garrantzitsua dutelako. Edonola ere, Eusko Jaurlaritzari eta Gipuzkoako Foru Aldundiari elementu horiek kontserbatzeko modua defini zezatela eskatu behar zitzaizela zehaztu zen.

Ia aldi berean, 2003ko otsailaren 28an, Udalak BEPBaren “testu eraldatua” aurkeztu zuen. Dokumentu hark plan bereziko gas fabrikaren partzelari buruzko zehaztapenak zuzendu zituen eta abenduaren 10eko 290/2002 Dekretuarekin bat etorriz, euskal filmotekaren proiektura egokitu zuen (Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailarekin koordinatuz garatutako proiektua). Horretarako, G-2 partzela erantsi zen ekipamendu komunitario gisa. Bertan, gordetzeko gai gisa, zentral elektrikoaren eraikuntza –egin beharreko jarduerak kultura-ondasunaren kalifikazioari buruzko dekretuan zehazturikoak dira– eta bulego eraikineko elementu esanguratsu batzuk zehaztu ziren.

Azkenik, Donostiako Udalak Morlans eremuko BEPBa berriro ere aldarazi zuela antzeman genuen. Dokumentu horren behin betiko onarpenak –zuzenketa teknikoko zuzenkizun bidezkoa– BEBParen aurreko testuaren antolamenduko zehaztapenak mantentzen ditu G-2 partzelan. Aitzitik, lehenengo aldiz eremu horretan bildutako kultur ondareko elementuak lekuz aldatzeko aukera jasotzen du, betiere, bi baldintza betetzen badira: eremu horretarako aurreikusitako ikastetxearen kokapenarekin bateraezina izatea, eta eskumenak dituen kultura administrazioaren aurretiko baimena izatea, 290/2002 Dekretuak ezarritako moduan. Erakunde honek jakin ahal izan duena kontuan hartuta, ez dirudi Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailari BEPB berria helarazi zaionik, ezta Gipuzkoako Aldizkari Ofizialean argitaratu denik ere.

2. Aurkezturiko erreklamazioari dagokionez, informazioa eskatu genien bai Donostiako Udalari, bai Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailari. Horren bidez, adierazitako monumentuaren babes erregimenari eta, ondorenean lekuz aldatzeko, desmuntatu eta eraikinaren eraispina aurreikusten dituen antolamenduarekiko bateragarritasunari buruzko informazioa lortu nahi genuen.

2.1. Donostiako Udalak, hasiera batean, Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailari eginiko eskaeraren berri eman zigun, hark zentral elektrikoaren eraikinaren eta gasomotorraren lekualdaketa baimen zezan inguruko kokapen batera, hirigintza partzela berdinarean barruan. Horretarako arrazoia egun ondare hori jasotzen duen partzela ikastetxeko ekipamendu gisa kalifikatzea izan zen, ikastetxe publiko bati kokapen berria emateko. Zentzu horretan, Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak lekualdatze proiektuari baimena eman zain zeuden.

Ondorenean, Udalari berriro galdetu genion zein zen izapideturiko lekualdatze proiektuaren egoera eraikin bakoitzaren kasuan. Halaber, Aldundiko eta Eusko Jaurlaritzako Kultura sailek eman beharreko baimenen egoera ezagutu nahi izan genuen, eta Donostiako HAEOk berak jasotako babes erregimenarekin babesturiko eraikinetarako aurreikusitako jardueren egokitzapenari buruzko informazioa ere eskatu genuen.

Bigarren txosten horrek AIU 09 Morlans Beherako HAEOn hirigintza planeamenduko baliabideen xehetasun gehiago eman zizkigun, 2006ko urtarrilaren 31n behin betiko onarturiko BEPBa helaraztearekin batera – GAOn argitaratu zain–.

Helarazitako txostenaren arabera, bi ondasun mota daude: kultura-ondasun gisa kalifikaturiko ondasunak (gasometroa, gasomotorra eta zentral elektrikoaren eraikina) eta, antza, benetan babes erregimenik ez duen bulego eraikina. Kasu horretan dagoena *“udalaren huraxe gordetzeko eta birgaitzeko nahiaren erabakia da, bai egun duen kokapenean, bai inguruan”*.

Ikastetxearen beharrei dagokienez, Donostiako Udalak Hezkuntza Sailaren txosten bat transkribatu zigun. Bertan, *“ikastetxea proiektatzen ari da, gasomotorra gordetzen duen eraikina egungo kokapenean mantentzen saiatuz”* adierazten da. Aitzitik, hezkuntza administrazioak bulego eraikina lekuz aldatzeko beharra ikusten du, horixe mantentzeak ikastetxe erabilerarako utzitako partzela erabiltzea galarazten duelako.

Adierazitakoa gorabehera, Udalak bi eraikinak desmuntatu eta berreraikitzeko proiektua aurkeztu du. Lehenengoaren kasuan –zentral elektriko–, ikastetxe erabilerako partzelaren barruan eta bigarrenarenean –bulego eraikina–, kirol ekipamenduko partzelan.

Horretarako, Udalak jakinarazi digu katalogaturiko ondasunekin aurreikusitako jarduerak Gipuzkoako Foru Aldundiko Kultura Zuzendaritzak baimendukoak direla, 2006ko irailaren 15eko ebazpen bidez. Bere aldetik, Udalak jakinarazi digu 2006ko azaroaren 3an zentral elektrikoaren eraikina desmuntatu eta berreraikitze proiektua helarazi ziotela Eusko Jaurlaritzari, adierazitako esku-hartzea baimen zezan.

BEPBan aurreikusitako lekualdatze esku-hartzea HAEOren irizpide eta zehaztapenen arabera egokitzeari dagokionez, Udalak, aparteko argibiderik eman gabe, honakoa dio: *“Agerikoa eta nabarmena da, beraz, ez da txosten juridiko zehatzik egin”*.

2.2. 290/2002 Dekretuak aurreikusitako babes erregimenari dagokionez, Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak eta Gipuzkoako Foru Aldundiak zenbait txosten helarazi dizkigute, erakunde honek eskatu ondoren.

Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailarekin izandako esku-hartzearen xedea onartutako udal antolamenduaren aurrean jarraitu zen prozedura ezagutzea zen. Halaber, zalantzan jarritako BEPBan jasotako proposamena baloratzeko balio izan zuten txosten teknikoak eta gainerako agiriak ere ezagutu nahi genituen. Zehazki, proposamenak zentral elektrikorako eta gasomotorrerako aurreikusitako lekualdatzea eta birgaitzea; desmuntatzea eta neurri bateko eraispena lekuz aldatu ezin daitezkeen elementuen kasuan, eta berreraikitze filologikoa ekarriko luke.

Kultura Sailak zenbait txosten helarazi dizkigu eta gasomotorraren eta zentral elektrikoaren eraikinaren lekualdatzea justifikatu dira, betiere, 290/2002 Dekretuan jasotako zehaztapenak betetzen badira. Eraikinari buruzko azken txostenak onartu egiten du babes erregimenean *“ez dela eraikina desmuntatzea eta ondorenean berreraikitzea zehazten”*. Dekretuak, aldiz, bai ematen duela aukera interpretatzeko babesaren arrazoia ez dela balio arkitektonikoko elementua izatea, baizik eta gasomotorrari lotutako elementua izatea, edukitzaile eta edukiaren arteko lotura islatzeko ahalmena edukitzean.

Baimenerako izapideturiko espediente administratiboari dagokionez, Kultura Sailak prozesua 2006ko apirilaren 4an hasi zela adierazi du txostenetako batean, Kultura sailburuordeak Udaleko Hirigintza zinegotziari helarazitako idazki baten bidez. Idazki horretan eraikina lekuz aldatzearen aukera jasotzen

zen eta hainbat baldintza exijitzen zituen, adierazitakoaren arabera, 290/2002 Dekretuak ezarritakoak. Erakunde honek idazki hori aztertzeko aukerarik izan ez badu ere, Kultura Sailak helarazitako txostenean baldintza horien edukia transkribatu zen. Horrela, posible zen eraikina lekuz aldatzea partzela berdinen barruan, gasometro eta guzti, lekualdatzearen eta behin betiko kokapenaren proiektua aurretik aurkezten bazen, zaharberritze proiektu moduan. Proiektu horrek Gipuzkoako Foru Aldundiko organo eskudunaren aldeko txostena jaso beharko zuen.

Ondorenean, gaian parte hartzen duten administrazioek jakinarazi digutenaren arabera, Gipuzkoako Foru Aldundiko Kultura Zuzendaritzak eraikina eta gasomotorra desmuntatzeko eta berreraikitzeako obrak egiteko baimena eman du, leku berri batean kokatzeko.

2.3. Erakunde honek informazioa eskatu zion Gipuzkoako Foru Aldundiko Kultura Zuzendaritzari, existitzen den babes erregimenaren esparruan emaniko baimenari buruz. Foru organo horrekin egindako bilera batean, administrazio horrek egindako jardueren berri eman zitzaigun. Hasiera batean, gasomotorra desmuntatu eta lekuz aldatzeko proiektua aztertzer mugatu da, kasu honetan, foru administrazioa, Eusko Jaurlaritzako Kultura, Gazteria eta Kirol Saileko sailburuordearen idatzitik eratortzen den leku-aldatze baimenetik abiatuta.

3. Kultura Sailak eta Donostiako Udalak bideratutako jarduera horiek gorabehera, kexaren adierazleek desadostasunean jarraitzen dutela adierazi dute, zentral elektrikoaren eraikinaren lekualdatzearekin bereziki. Izan ere, Eusko Jaurlaritzak bere garaian onarturiko babes erregimena ez dela errespetatzen uste dute desmuntatzea eta elementuren baten berreraikitzea baimentzen bada, eraikina beste kokapen ezberdin batean berreraikiz. Halaber, erabilera berriko proiektua zentral elektrikoko elementu laguntzaileek behar duten babesarekin bateragarria izatea zalantzan jarri dute. Elementu horiek beharrezkoak izango lirakeke eratzen duten produkzio prozesua ulertu ahal izateko.
4. Azkenik, erreklamazio honi behar bezalako tratamendua emateko, idatziz zuzendu gatazkie aipaturiko administrazioei, eta Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailean kultura-ondasunaren kalifikazio administratiboko txostena aztertu dugu.

Gogoetak

1. Industri Ondare eta Herri Laneko Euskal Elkartearen (IOHLEE) eskaeraren xede nagusia Arartekoaren esku-hartzea eta azterketa lortzea da, kultura-ondasunaren defentsan eskudun diren administrazioek behar bezala jardun duten ikusteko udalaren proposamenean. Horren arabera, Donostiako zentral elektrikoaren eta gasomotorra jasotzen duen gas fabrikaren eraikinak gertuko kokapen batera eramango lirатеke eta ezarritako erabilera berriak emango litzaizkieke.
2. Aurretik, erakunde honen jarduketa eremua zein den zehaztu behar dugu adierazitako gaian. Zentzu horretan, erakunde honek garatu beharreko eskumenak, besteak beste, jardun publikoaren xede egokia bermatzea, antzeman ahal izan daitezkeen gabeziak zuzentzen saiatzea eta, behar izango balitz, administrazioei beren eskumen publikoak gara ditzatela eskatzea izango lirатеke. Gure esku-hartzetik kanpo geratuko lirатеke eskumeneko kontuak, horiek ordezkari organo egokiei dagozkielako.

Esku artean dugun kasuan, Eusko Jaurlaritzak, edo udaleko hirigintza antolamenduko baliabideek, onarturiko euskal kultur ondarearen babes erregimenaren barruan jarri behar gara, orokorrean euskal kultur ondarearen edo bere garaian gas fabrikaren multzoaren balio kulturalak zeintzuk izan behar zutenaren eztabaida teknikoan sartu gabe. Izan ere, kalifikazio erregimena aldatzeko eskumenaren edo dekretuan ager daitezkeen zenbait hutsune interpretatzeko aukeren kaltetan izan gabe, Eusko Jaurlaritzak bere garaian hartutako erabakia egintza irmoa da, eta Jaurlaritzak nahiz gainerako administrazioak lotesten ditu Konstituzio espainiarraren 9. artikulurengatik.

3. Kalifikaturiko kultura-ondasunaren helmen eta edukia Euskal Kultur Ondarea arautzen duen uztailaren 3ko 7/1990 Legean ezarritakoak dira. Kultura-ondasun baten kalifikazioaren deklarazioak hurrengo datu hauek bildu behar ditu –12.1 artikulua–: ondasunaren, edo eratzen duten ondasunen, deskribapen argia, horiei dagozkien elementu edo osagarriak barne. Halaber, c eta d ataletan adierazitako moduan, *“ondasuna behar bezala babesteko eta hari balioa emateko, beharrezkoak izan daitezkeen mugak eta inguruak zehaztu beharko dira, horretarako izandako arrazoiak zehaztearekin batera”*. Kontu hori bereziki garrantzitsua da, *“mugaturiko inguruak kalifikaturiko ondasunaren zati izatearen ezaugarria izango duelako lege honen*

eraginetarako”. Halaber, kalifikaturiko ondasunaren babes erregimena definitu behar du, egin ahal izango diren jarduerak eta debekaturik daudenak zehaztuz.

Esparru legal horrek erabaki publiko batean kontuan hartu beharreko interes publiko ezberdinak haztatzeko ere balio du, eraginkortasun handiagoa ematen diolako kultur ondarearen babesari kultura-ondasunaren kalifikazioaren xede izaterakoan, beste administrazio batzuk hirigintza antolamenduko eskumenpean hartutako erabakien aldean. Horregatik, udalaren planeamenduak kultura-ondasunen kalifikazioan aurreikusitako babes erregimena jaso eta babestu beharko du. Horretarako, prozedura bikoitza ezarri du. Behin kalifikazio dekretua onartuta, Eusko Jaurlaritzak eskudun diren udal administrazioak presatu behar ditu, hirigintzako planeamendua erregimen horri egokitzeko –Euskal Kultur Ondarea arautzen duen Legearen 12.2 artikulua–. Bestalde, planeamenduko baliabide guztiak kalifikaturiko ondasun higiezinaren babeserako erregimenari egokitu behar zaizkio –28. artikulua–. Kultura Sailaren aldeko txostena ere izan beharko dute.

4. Zentzu horretan, abenduaren 10eko 290/2002 Dekretuak kalifikaturiko kultura-ondasuntzat jotzen ditu gasometroa eta gasomotorra, eta haien pieza laguntzaileak, monumentu mailan. Horiek guztiak Donostiako Udal Gas Fabrikan bildutakoak dira.

Dekretu horrek higigarri deklaritzen ditu gas fabrikan monumentu bezala jasotako bi ondasun, gasomotorra eta gasometroa hain zuzen. Halaber, elementu higiezin bat jartzen du babespean espresuki (arrazoien azalpeneko laugarren paragrafoa): zentral elektrikoaren eraikina.

Zentral elektrikoaren eraikina gasomotorra bezala kalifikaturiko kultura-ondasunaren elementu gisa sartzea Eusko Jaurlaritzaren borondateatik dator hain zuzen, kalifikazio dekretuan adierazitakoa hura. Horretarako, kontuan izan behar da 2. artikuluan eginiko mugaketaren hitzez hitzeko zentzua I. eranskinarekiko, II. eranskinean eginiko ondasunaren deskribapena eta 3. artikulua ezarritako ondasunaren babeserako erregimena, III. Eranskinarekiko.

* Dekretuaren I. eranskinean zehazten da gasomotorrari egokitutako mugaketa gasomotorra jasotzen duen udal zentralaren eraikinaren proiektuetik eratorritakoa dela, eta *“elementuaren zati bereiztezintzat”*

hartzen da. Eraikinaren eta gasomotorraren kokapenek ez dute inolako zalantzarik agertzen, espresuki azaltzen baita marraztuta udal zentralaren eraikinaren egungo kokapenean sartutako planoan. Horrela, azpimarratu behar da –Euskal Kultur Ondarea arautzen duen Legearen 12.1 c) artikulua– mugaturiko tarreak ere baduela kalifikaturiko ondasunaren zati izatearen izaera.

Eranskinak honakoa adierazten du: *“ezarritako mugaketak babestu beharreko instalazio mekanikoak eta horien estaldura behar bezala gordetzen direla bermatu nahi du, horiekin batera jatorriko kokapena gordez testuinguru historikoarekin batera. Hori dela-eta, muga fisikoak gasomotorrari atxikitako Udal Zentral Elektrikoaren proiektioari egokitzen zaizkio”*. Kokapen fidela mantentzeko betebeharra ez da bakarrik transkribaturiko deskribapenaren hitzez hitzeko interpretaziotik ulertzen. Izan ere, gasometroari bai onartzen zaiola kokapen berri posible batean jarduteko tarrea izatea, betiere, inguruaren barruan.

* Kultura-ondasunaren deskribapenak elektrizitatea sortzeko zentralaren eraikina ere zehazten du espresuki, modu argian eta zehatzean. Garrantzitsua da nabarmentzea, eraikina sartzeak 2002ko urriaren 7ko ebazpena ekarri zuela. Horren bidez, kalifikatutako kultura-ondasunaren deklarazio espedientearen izapidetzea aldatzen zen. Kalifikazio espedientearen gas fabrikaren instalazioen ondare balorazioaren txosten teknikoa jaso zen – 2002ko ekainaren 6koa–, eta hori arrazoibide gisa erabili izan du Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak honakoa ondorioztatzeko: *“udal zentral elektrikoa elementu adierazkorrena da kontserbatzen diren eraikuntzen artean, bai banakako balioengatik, bai babesturiko makineriari lotetsitako edukitzaile izateagatik”*.

Azkenik, babes erregimena ezarri egiten da, bai instalazio mekanikoetarako (gasomotorra eta gasometroa), bai zentral elektrikoaren eraikinerako. Horrela, babes bereziko elementu moduan hiru jasotzen dira: gasomotorraz eta gasometroaz eratutako makineria bere osotasunean, gasomotorrak beharrezkoak dituen elementu laguntzaileak produkzio prozesua ulertu ahal izateko eta Udal Zentral Elektrikoaren eraikina, gasomotorrari lotetsitako elementu gisa.

Babesturiko multzoan sartzeko arrazoia gasomotorra jasotzen duen elementua izatea da hain zuzen (eta horrekin batera, baita aurreko puntuan adierazitako

gainerako balio zehatz guztiak ere). Horrek ez du esan nahi inolaz ere, III. eranskineko III. kapituluan zehazturiko esku-hartze irizpide zehaztutara mugatu behar ez duenik. Erregimen horrek zehatz-mehatz ezartzen du eraikinari egin dakioken guztia eta espresuki adierazten –9. artikulua–, esku-hartze irizpide zehaztutan ezarri ez dena debekaturik geratuko dela. Horrela, erreforma lanak egiteko aukera ematen du bakarrik –10.2 artikulua–, abenduaren 30eko indarreko 317/2002 Dekretuak ezarritako moduan. Halaber, eraikineko zati batzuk filologikoki berreraikitzeak aukera ematen du, horiek eraitsi edo lurrera erortzen direnean –11.a) artikulua–. Aitzitik, ez da ezartzen zentral elektrikoa edo gasomotorra desmuntatu edo lekuz alda daitekeenik. Dekretuak ahalbidetzen duen gauza bakarra gasomotorrari kokapen berria ematea da, jada existitzen den zentralaren eraikinaren mugen barruan.

Udal zentral elektrikoaren eraikinean jarraitu beharreko esku-hartze irizpide orokor eta zehatzen kaltetan izan gabe, Dekretuaren 5.3 artikulua dio babesturiko ondasuna erabat edo neurri batean eraitsi ahal izateko Euskal Kultur Ondarea arautzen duen Legearen 36. artikulua zehazturikoa bete behar dela. Zentzu horretan, babesturiko elementuak erabat edo neurri batean eraitsi ahal izateko, badirudi neurri egokiena artikulua horrek ezarritakoaren arabera jardutea izango litzatekeela –ondasuna desafektatzea eta aurretiko aurri-deklarazioa izatea–.

Ondorio modura adierazi behar dugu abenduaren 10eko 290/2002 Dekretuaren arabera, zentral elektrikoa gasomotorraren elementu banaezina dela, eta kalifikaturiko kultura-ondasunaren parte dela. Halaber, eraikinaren kokapena eta okupatzen duen ingurua espresuki mugaturik geratzen dira kalifikaturiko ondasunaren zati gisa. Bestalde, babeserako dekretuak ez du espresuki jasotzen kokapena beste batengatik aldatzeko aukera, ez baitu espresuki horrelakorik adierazten gasomotor eta eraikinarentzat; bai, ordea, beste elementu batentzat, gasomotorrentzat hain zuzen, eremuko hirigintza beharrek horixe eskatzen dutenean.

5. Gasomotorrentzat eta higiezinarentzat definituriko kultura-ondasunaren kalifikazio erregimen horrek ondorio juridiko garrantzitsuak ditu onarpenaren unetik bertatik hasita. Ondasunaren kalifikazioa indarrean dagoenetik aurrera, ezinezkoa da botere publikoek edo partikularrek hori alde batea uztea edo babes erregimena modulatzeko beste interes batzuen izenean.

Euskal Kultur Ondarea arautzen duen Legearen arabera, ondasun bati kalifikazioa ematen zaionetik aurrera, horren eraginkortasuna berehalakoa dela eta, zalantzarik gabe, Eusko Jaurlaritzari, Foru Aldundiari eta Udalari eragiten die. 290/2002 dekretuak berak ezartzen du, III. Eranskineko 4. artikuluan, babes erregimen horren izaera loteslea dela, eta erregimen horretako ezarpenek hirigintza planeamenduaren baliabideak lotesten dituztela.

Ondasuna Kalifikaturiko Kultura Ondasunen Erregistroan jasotzen da. Bertan, hari eragiten dioten jarduera juridiko guztiak jakinarazi behar dira, kalifikazioko dekretuan jasotako datuetan jazotako aldarazpenak bezalaxe. Jabeak behartuta daude ondasuna behar bezala gordetzera, elementuaren osotasuna bermatzeko eta galera edo hondamena ekiditeko.

Modu berean, Donostiako 2. zenbakiko Jabetza Erregistroan, dagokion finkaren ohar marjinallean, kalifikazio dekretuaren eta bereziki babesturiko elementuen berri eman da, horien artean zentral elektrikoaren eraikina ere bai. Halaber, higiezin horri aplika dakioken planeamenduak Eusko Jaurlaritzaren Kultura Sailaren aldeko txostena behar duela zehazten da.

Horregatik guztiagatik, beharrezkoa da, batetik, udaleko planeamendua babes erregimenera egokitzea eta, bestetik, edozein motatako aldarazpen edo garapen –eremu horretako BEPBa, kasu– egiteak Eusko Jaurlaritzako Kultura Saileko txosten loteslea izatea. Halaber, kalifikaturiko ondasunen gainean egiten diren esku-hartzeek Foru Aldundiaren organo eskudunen baimena behar dute, babes erregimenera egokitzen direla baieztatze aldera. Edonola ere, erregimenaren aldarazpena edo ondasun baten eraispenak deskalifikazioa behar du aurretiko urrats gisa –15. artikulua–, eta eraispenaren kasuan auri-deklarazioa jasotzea ere beharrezkoa da –36. artikulua–.

6. Horrela, bada, kasu honetan, beharrezkoa da aztertzea kultura-ondasuna babesteko erregimena betetzen dela bermatzeko jarraitu den prozesua, arlo horretan udal plangintzak onartu dituen ordenazioei dagokienez.

Lehenik eta behin, kultura-ondasunaren kalifikaziotik hasita jarraitu zen prozedurak barne hartzen zuen –12.2 artikulua– Eusko Jaurlaritzak Donostiako Udalari HAEOren aldaketa eskatzea, hain zuzen ere, gasomotorraren eta zentral elektrikoaren eraikinaren babes-zehaztapenak egokitzeko. Hori eskatzeak babes erregimenaren berehalako eraginkortasuna

bermatzeko balioko zukeen, bai eta administrazioen artean koordinazio eta lankidetzaren egokia izateko eta hirigintza antolamenduak zaindu nahi dituen interesen arteko gatazkak saihesteko ere.

Edonola ere, arestian aipatu dugun moduan, bigarren egiaztapen bat ere badago. Izan ere, 28.1 artikulua ezartzen duenez, eremu horri eragiten dion edozein udal plangintzako tresnak alde aurretiko txosten loteslea izan beharko du, Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak egindakoa.

Ildo horri jarraiki, erakunde honen arabera, 290/2002 Dekretua indarrean jartzeak ez du Morlanseko eremuan HAEO aldatzea eragin. Edonola ere, HAEO testuak, 1999ko aldaketan (2005ean onartu zenak aldaketa hori gordetzen du), barne hartzen zuen –kultura-ondasunaren deklarazio espedientea hasi baino lehen–, antolamendu irizpide gisa, bulegoen eraikina eta zentral elektrikoa kontserbatzea.

Bestalde, 2003ko otsailaren 28ko BEPBren “testu aldatuak” lehenago onartutako BEPBren zehaztapenak zuzentzen ditu, Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailarekin elkarlanean aurkeztutako euskal filmotekaren proiektua kalifikatutako kultura-ondasunen zehaztapenetara egokitzeko, hain zuzen.

Baina azken BEPBk –2006ko urtarrilean behin betiko onartu zenak– aldatu egin zuen ondasun horien babes-irizpidea. Izan ere, zentrala lekuz aldatzeko aukera barne hartu zuen, eta esku-hartze aukera hori ez da azaltzen 290/2002 Dekretuaren babes erregimenean eta, beraz, HAEOn.

Bada, horri dagokionez, erakunde honetan jakin ahal izan dugunez, Kultura Sailak ez du inolako informaziorik eman BEPBk sartzten duen antolamendu irizpide berriaren inguruan, hain zuzen, zentral elektrikoaren eraikina lekuz aldatzea ahalbidetzen duenaren inguruan.

Beraz, HAEO 2002/290 Dekretuan ezarritako erregimenera egokitzea eskatuko du Euskal Kultur Ondarea arautzen duen Legeak. Halaber, AM 09 Morlans Behera eremuko BEPBren aldaketek, batez ere 2006ko urtarrileko aldaketak (izan duen eragina dela-eta), Kultura Sailaren txosten loteslea eskatzen dute. Txostenak garapen planeamenduaren zehaztapenak aztertu beharko ditu eta, azken BEPBren kasuan, eraikinaren kokapena aldatzeko aukeraren inguruan informatu. Txosten hori ez digu erakunde honetara bidali gai honen inguruan zerikusia duen administrazio batek berak ere.

7. Kultura-ondasunen hirigintza antolamendu egokia bermatzeko euskal kultur ondarea babesteko Legearen prozedura aipatu ondoren, guri dagokigun gaiari jarraitu den prozedura aztertuko dugu.

Espedientean bildutako informazioari dagokionez, ikusi ahal izan dugunez, plangintza kultura-ondasunak babesteko erregimenera egokitzeko lehen aipatu dugun prozedura jarraitu ordez, alderantzizko prozedura jarraitu da. Hala, Kultura Sailari eskatu zaio eraikinaren leku-aldatzea eta erabilera aldaketa onartzeko, AM 09 Morlans Beherako BEPBn aurreikusitako antolamendua baliozkotzeko.

Jarraitu den administrazio prozedura, gure aburuz, ez zaio guztiz ondo atxikitzen Euskal Kultur Ondarea arautzen duen Legeari. Eusko Jaurlaritzaren erabakia, babestutako eraikina lekuz aldatzeari buruzkoa, ez da 29. artikuluan aurreikusitako esku-hartzea, ez eta 36. artikuluan deskalifikazioa eta aurri-deklarazioa, edo, hala badagokio 15. artikuluan ahalbidetzen duen babes erregimenaren aldaketa bat ere.

Administrazio espedienteak Kultura sailburuordearen idatzi bati egiten dio erreferentzia. Sailburuaren iritziz, aldaketa egitea posible da, aukerak egon badaudelako, baina ez da sartzen 290/2002 Dekretuaren beraren babes erregimenean baimendutako eta debekatutako esku-hartzeetan.

Baimentze egintzaren erari dagokionez, ez dugu iritzi elementurik administrazio egintzat, txosten lotesletzat edo bestelako administrazio egintzat kalifikatzeko. Hala ere, baimen hori 290/2002 Dekretuko kalifikazio erregimena aldatzen ari da, eta bera ez da hori egiteko organo eskuduna. Gainera, 15. artikuluan ezartzen duenaren arabera, hori egiteko oinarrizko betebeharrak ez ditu betetzen.

Funtsari dagokionez, erakunde hau interpretazio horren arrazoiak eta irismena zein diren jakiten ahalegindu da, bai eta interpretazio hori egiteko kontuan hartu dituen txosten teknikoak edo juridikoak ezagutzen ere. Hala ere, Kultura Sailak aurreko txostenera jotzen du, eta txosten horretan interpretatzen du eraikinak duen balio arkitektonikoak esku-hartze hori ahalbidetzeko balio duela, nahiz eta eraikina desmuntatzea eta gero berriro berreraikitzea babes erregimenaren barruan ez dagoela onartzen duen.

Hala, berriro ere nabarmendu behar dugu zentral elektrikoaren eraikinaren kultur interesa baloratzeari buruzko aukera elementu oro aintzat hartu behar zela kalifikazio espedientean. Eta, hain zuzen ere, hori egin zen ebazpen honek oinarritzat hartzen dituen txosten teknikoetan –bereziki 2002ko ekainaren 6koan–. 4. puntuan adierazi dugun moduan, eraikinaren balio arkitektonikoak eragin zuen eraikina 2002ko urriaren 7ko ebazpenaren barruan sartzea. Ebazpen horren bidez, kalifikatutako kultura-ondasunaren deklarazio espedientearen hasiera aldatu zen.

Orain, kultur administrazioak –Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak nahiz Foru Aldundiko organo eskudunak– onartutako babes erregimena betetzen dela bermatu eta zaindu beharko du, edo, bestela, aldatu egin beharko du. Ezin da inolaz ere kultura-ondasun kalifikatutakoaren babesa aplikatu gabe utzi edo legerian aurreikusi gabeko prozedura baten bidez aldatu.

Horrek Kultura Sailaren esku-hartzea eskatzera garamatza, Foru Aldundiko organo eskudunari, eta, hala badagokio, Udalari Euskal Kultur Ondarea arautzen duen Legearen 20. artikuluan oinarrituta eraikina eta gasomotorra desmuntatu eta lekuz aldatzeko obrak bertan behera utz ditzan eskatzeko.

Hori guztia dela-eta, erakunde hau sortzen eta arautzen duen otsailaren 27ko 3/1985 Legearen 11. artikuluan ezarritakoarekin bat etorritz, honako gomendio hau egiten da:

28/2006 GOMENDIOA, abenduaren 27koa, Eusko Jaurlaritzaren Kultura Sailari egindakoa

1. Txosten arrazoitu bat egin behar duzu 2006ko urtarrilean onetsitako AIU Morlans Beheraren BEPBn aurreikusita dagoen hirigintza antolaketaren gainean, eta, beraz, bermatu egin behar duzu Donostiako gas fabrika zaharrean kalifikaturiko ondasunak 290/2002 Dekretuaren III. eranskinean ezarritako babes-irizpideak betez gordeko direla, batez ere gasomotorra eta hura dagoen eraikina lekuz aldatzea eragozten duten jarduera debekatuei dagokienez.

Baldin eta Kultura Sailari kultur ondasunen babes-erregimena aldatzea beharrezkoa iruditzen bazaio –gasomotorra eta hura dagoen eraikina lekuz aldatzeari dagokionez-, berariaz bete behar ditu Euskal Kultur

Ondarea arautzeko 7/1990 Legeak 15 eta 36. artikuluetan xedatutako izapideak.

2. Lanen sustatzaileak esku hartzeko proiekturako baimena duenez gero (horrek eraikin babestua lekuz aldatzea ahalbidetzen du), Kultura Sail horrek zera eskatu behar dio Gipuzkoako Foru Aldundiari: Euskal Kultur Ondarea arautzeko uztailaren 3ko 7/1990 Legeak 20.2 artikuluan ezarritakoaren arabera, badaezpada, geldiaraz ditzala eraikina desmuntatu eta lekuz aldatzeko lanak, harik eta, 290/2002 Dekretuko babes-erregimenean adierazten diren murrizketak kontuan izanik, sail horren jarduerak balioztatzen dituen arte.